

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

РИДЗЕЛЬ Юрій Миколайович

УДК 338.48

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ
СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ**

**Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління
національним господарством**

**АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Чернігів – 2020

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Чернігівському національному технологічному університеті

Науковий керівник: доктор економічних наук, професор
Забаштанський Максим Миколайович,
Чернігівський національний технологічний
університет Міністерства освіти і науки України,
директор Навчально-наукового інституту бізнесу,
природокористування і туризму.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Денисенко Микола Павлович,
Київський національний університет технологій та
дизайну Міністерства освіти і науки України,
професор кафедри бізнес-економіки та туризму;

кандидат економічних наук
Радчук Таїсія Миколаївна,
КНП «Пологовий будинок» Чернігівської міської
ради, заступник головного лікаря з економічних
питань.

Захист відбудеться «27» лютого 2020 р. о 15⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 79.051.04 у Чернігівському національному технологічному університеті за адресою: 14027, м. Чернігів, вул. Шевченка, 95, ауд. 318.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Чернігівського національного технологічного університету за адресою: 14027, м. Чернігів, вул. Шевченка, 95.

Автореферат розісланий «27» січня 2020 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, професор

В. В. Виговська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В умовах глобалізації та європейської інтеграції національної економіки зростає необхідність здійснення нової державної політики у сфері охорони здоров'я, результати функціонування якої впливають на соціально-економічний розвиток країни. Основою сучасної соціальної парадигми має бути розуміння того, що охорона здоров'я є не тільки зобов'язанням держави перед суспільством щодо забезпечення доступності медичних послуг, а й перспективним видом економічної діяльності. Саме тому виникає потреба трансформувати таку діяльність із соціально-витратної на соціально-інвестиційну, адже інвестиції в людину, в її потенціал мають стратегічно важливе значення, будучи соціальним капіталом та фундаментом економічного й політичного розвитку держави. Необхідність здійснення інноваційних трансформацій у сфері охорони здоров'я України зумовлюється реальними суспільно-політичними та економічними процесами, а саме: погіршенням демографічної ситуації, що супроводжується погіршенням здоров'я населення внаслідок звуження доступу до медичних послуг; структурними диспропорціями сфери охорони здоров'я; дефіцит коштів для фінансування функціонування такої сфери тощо. За цих умов актуалізується питання формування нової, інноваційної траєкторії розвитку сфери охорони здоров'я, у реалізації якої провідна роль відводиться державі. Тому об'єктивно виникла потреба обґрунтування нових форм, методів та інструментів державного регулювання сфери інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я має, зокрема: соціально-економічних, організаційно-інституційних, нормативно-правових та інформаційних.

Теоретико-прикладні засади розвитку сфери охорони здоров'я та його державного регулювання вивчають як закордонні, так і вітчизняні вчені. Вагомий внесок у вирішення досліджуваних питань здійснили вітчизняні та зарубіжні науковці, серед яких: А. Абрамешин, О. Амоша, Ю. Анісімов, І. Борисенко, А. Бронштейн, В. Воронін, А. Вялков, Н. Герасименко, Н. Грищенко, І. Гладун, П. Друкер, В. Жаріков, Ф. Кадиров, Д. Карамішев, Р. Портер, Т. Радчук, Ю. Саліков, Г. Слабкий, Дж. Стігліц, І. Шейман, В. Шевський, Й. Шумпетер, Л. Якобсон та ін. Проблемам інноваційного розвитку національної економіки, зокрема в розрізі сфери охорони здоров'я присвячені праці І. Алексєєва, В. Виговської, О. Вишневського, А. Гальчинського, Л. Денисенка, Н. Демчишака, Ж. Дерій, Я. Жаліла, М. Забаштанського, С. Захаріна, С. Ілляшенка, І. Ільчука, М. Крупки, В. Маргасової, І. Мойсеєнко, С. Онишко, І. Ревак, А. Рогового, В. Семиноженка, Н. Ткаленко, Л. Федулової.

Водночас нині ще не набули цілісного відображення механізми державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я, актуальними залишаються питання розробки концептуальних положень взаємної узгодженості соціально-економічних інтересів суб'єктів державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України та інструментарію державного регулювання. Це визначає необхідність подальшого наукового пошуку, спрямованого на удосконалення наявного теоретичного та прикладного забезпечення вибору та реалізації напрямів удосконалення державного регулювання інноваційного розвитку сфери

охорони здоров'я на основі підвищення рівня їх наукової обґрунтованості. Складність та важливість дослідження зазначених питань і стала визначальним чинником вибору теми дисертаційної роботи, обумовила мету та завдання, свідчить про її актуальність, теоретичну та практичну значущість.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проведено в межах науково-дослідної роботи кафедри управління персоналом та економіки праці Чернігівського національного технологічного університету, зокрема: «Формування та реалізація трудового потенціалу населення України як стратегічний вектор інноваційного розвитку» (номер державної реєстрації 0117U003148), в межах якої автором обґрунтовано необхідність інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України; «Євроінтеграційні пріоритети соціально-економічного розвитку України» (номер державної реєстрації 0116U003639), внесок автора у виконання якої полягає у розробці і обґрунтуванні теоретико-методичних засад інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я як важливої складової національної економіки.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій, спрямованих на вдосконалення державного регулювання сфери охорони здоров'я для активізації його інноваційного розвитку в Україні.

Відповідно до поставленої мети дослідження поставлені та вирішені такі завдання:

- з'ясувати та поглибити наукові підходи до визначення сутнісного змісту інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я та його державного регулювання;

- розвинути концептуальні засади та розкрити структурно-функціональні характеристики системи державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я;

- узагальнити світовий досвід стимулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я та обґрунтувати можливості його використання в Україні;

- виокремити сучасні тенденції інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України;

- охарактеризувати чинну практику державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України;

- запропонувати стратегічні напрями вдосконалення державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України;

- розробити структуру концепції інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я та запропонувати модель її реалізації;

- обґрунтувати пропозиції щодо використання державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я України.

Об'єктом дослідження є процес розвитку сфери охорони здоров'я України.

Предметом дослідження є теоретико-методичні аспекти та науково-практичні основи державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України.

Методи дослідження. У процесі дослідження для забезпечення досягнення поставленої мети використано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів пізнання, зокрема: *статистичні методи обробки даних, методи групувань і порівняння, аналітичні методи* – для оцінювання сучасного стану розвитку сфери охорони здоров'я України; *метод імітаційного моделювання* – для розробки рекомендацій і пропозицій, визначення цілей та напрямів удосконалення державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я; *метод логічного узагальнення* – для забезпечення послідовності у проведенні дослідження та формулювання висновків; *графічний метод* – для схематичного представлення ключових теоретичних аспектів досліджуваної проблеми й наочного зображення статистичних матеріалів та результатів прикладних і рекомендаційних досліджень.

Теоретичну основу дослідження становлять фундаментальні праці з економічної теорії, зокрема теорії розвитку національної економіки, розробки вітчизняних і закордонних учених з питань удосконалення державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я.

Статистичну та фактологічну основу наукового дослідження становлять нормативно-правові акти, офіційні публікації та методичні матеріали Державної служби статистики України, Міністерства охорони здоров'я України, Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України та власні аналітичні напрацювання автора.

Наукова новизна одержаних результатів. Основні положення дослідження, що визначають наукову новизну одержаних результатів, які є особистим здобутком автора та виносяться на захист, полягають у наступному:

удосконалено:

- теоретичну конструкцію системи державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я, яка, на відміну від наявних спрямована на забезпечення єдності цілей, завдань, функцій, механізмів реалізації (організаційно-функціональний, нормативно-правовий, інформаційно-аналітичний, фінансово-економічний, соціально-екологічний, освітньо-науковий), інструментарію та ресурсного забезпечення, передбачає безперервність інноваційних процесів, стратегічне планування конструктивних змін об'єкта регулювання на національному, регіональному й локальному рівнях з метою збереження та зміцнення здоров'я громадян;

- науково-методичний підхід до оцінки результативності державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України, який на відміну від існуючих, ґрунтується на засадах нечіткої логіки та включає проектно-прогнозну характеристику довгострокових дій пов'язаних із одночасним підвищенням інноваційного, ресурсного, фінансового, професійного та інформаційно-аналітичного потенціалів сфери охорони здоров'я. Такий підхід дозволяє відстежувати ситуацію в цій сфері, передбачати розвиток кризових ситуацій, обґрунтовувати пріоритетні напрями

інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я для прийняття ефективних рішень;

- концептуальний базис інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України, який, на відміну від існуючих, передбачає реалізацію завдань стратегічного планування стійкого інноваційного розвитку на основі використання інтегрованої інвестиційної ВІР-моделі регулювання сфери охорони здоров'я, яка забезпечує гармонізацію можливостей та потреб держави, суспільних інституцій і ринку медичних послуг. Це дозволило ідентифікувати й систематизувати перспективи реалізації організаційного, соціально-економічного, правового та політичного механізмів концепції інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України;

дістало подальшого розвитку:

- понятійно-категоріальний апарат теорії економіки та управління національним господарством у частині уточнення змісту поняття «державне регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я» з позицій системного підходу, яке запропоновано розглядати як диверсифікований континуум інструментарію державного впливу на реалізацію системно-організаційного та науково-технологічного розвитку сфери охорони здоров'я для підвищення якості надання медичних послуг та забезпечення їх доступності для громадян. Це сприяло поглибленню наукових підходів до визначення сутнісного змісту інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я та системи його державного регулювання;

- наукове обґрунтування можливостей використання державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я в частині визначення економічного, соціального, інституціонального ефектів внаслідок перерозподілу повноважень між державою і організаціями сфери охорони здоров'я, які не можуть бути приватизовані, однак для яких держава не має ресурсів на розвиток; активізація форм державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я (концесія та приватна власність на об'єкт) сприяє активізації інноваційно-інвестиційних процесів та посиленню конкурентних позицій його учасників у сфері охорони здоров'я;

- рекомендації щодо вдосконалення параметрів державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я за рахунок адаптації відповідного досвіду розвинених країн світу, зокрема: розвиток форм державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я; раціональне поєднання фінансово-економічної свободи регіонів у період децентралізації влади з національною стратегією та стандартами якості лікування та медичної освіти; широке запровадження медичного страхування; ефективний перерозподіл суспільних видатків на користь охорони здоров'я; формування сприятливого фіскального простору для активізації інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я.

Практичне значення одержаних результатів визначається тим, що основні теоретичні положення і висновки дисертаційного дослідження доведені до рівня конкретних пропозицій і дають можливість підвищити економічну

ефективність державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України.

Результати дисертаційної роботи знайшли своє практичне застосування в діяльності окремих установ, що підтверджується відповідними довідками про впровадження, зокрема: Управління охорони здоров'я Чернігівської обласної державної адміністрації щодо обґрунтування пропозицій про впровадження державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я в Чернігівській області (довідка № 01/613 від 11.09.2019 р.); КНП «Чернігівська обласна лікарня» ЧОР щодо відповідних пропозицій інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я населення та підвищення якості надання медичних послуг (довідка № 112 від 19.06.2019 р.); Комунальної установи Обласний центр комплексної реабілітації дітей з інвалідністю «Відродження» Чернігівської обласної ради щодо запровадження світового досвіду активізації інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я та обґрунтування можливостей його використання у вітчизняній практиці (довідка № 21 від 12.04.2019 р.); ТОВ «Пролісок +» щодо застосування інструментів державного регулювання інноваційних процесів суб'єктів господарювання сфери охорони здоров'я під час оперативного планування їх діяльності (довідка № 18 від 7.02.2019 р.); Поліського фонду міжнародних та регіональних досліджень під час розробки рекомендацій щодо удосконалення державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України (довідка № 06-09 від 21.09.2018 року); ПП Клініка «Тесла» щодо розробки логічної моделі яка відображає процес впливу та взаємоузгодження організаційно-економічних інструментів і напрямів державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я (довідка № 2201/34 від 20.08.2018 року); ПП «Стоматгарант» були враховані пропозиції щодо систематизації структурно-функціональних характеристик інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я (довідка № 17-с від 06.11.2019 року).

Окремі висновки та результати дисертації щодо особливостей інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я використовуються в навчальному процесі: Чернігівського національного технологічного університету при викладанні дисциплін «Державне регулювання економіки», «Національна економіка», «Організація діяльності реабілітаційних закладів» (довідка № 202/08-3237 від 27.02.2019 р.); Чернігівського базового медичного коледжу Чернігівської обласної ради при викладанні дисциплін «Сестринська справа», «Лікувальна справа», «Акушерська справа» (довідка № 09_11 від 16.09.2019 р.).

Особистий внесок здобувача полягає в тому, що всі наукові результати дисертаційної роботи, що виносяться на захист, висновки, рекомендації та пропозиції, отримані автором самостійно та є його науковим доробком.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні та практичні результати дисертаційної роботи доповідалися і обговорювалися на: III Всеукраїнській науковій конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Економіко-правовий розвиток сучасної України» (м. Одеса, 22-23 листопада

2013 р.); Міжнародній конференції «Проблеми міжнародних транспортних коридорів та єдиної транспортної системи України» (м. Харків, 25-26 березня, 2014 р.); Науково-практичній конференції «Економіка, фінанси та управління: проблеми і сучасні шляхи розвитку» (м. Львів, 25-26 грудня 2015 р.); II-nd Regional Symposium «Cruise Tourism: World Experience and Development Perspectives in the Black Sea Region» (Tbilisi, 2016); XI Міжнародній науково-практичній конференції НУ «ОМА» «Морське право та менеджмент: еволюція та сучасні виклики» (Одеса, 2017 р.).

Публікації. Основні результати дисертаційної роботи опубліковано у 14 наукових працях, з них: 2 розділи у колективних монографіях обсягом 1,8 друк. арк.; 5 статей у наукових фахових виданнях – 2,8 друк. арк.; 1 стаття у зарубіжних наукових виданнях – 0,45 друк. арк.; 5 праць у інших наукових виданнях та збірниках обсягом 0,5 друк. арк. Загальний обсяг публікацій – 5,55 друк. арк., особисто автору належить – 4,4 друк. арк.

Структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг дисертаційної роботи становить 225 сторінок комп'ютерного тексту. Робота містить 17 таблиць, 24 рисунки. Список використаних джерел налічує 206 найменувань та 2 додатки на 5 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено зв'язок роботи з науковими темами, сформульовано мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення та апробацію результатів.

У першому розділі – **«Теоретико-концептуальні засади державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я»** – визначено сутність і структуру системи державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я як об'єкта наукового аналізу та механізми її реалізації; розкрито фактори і закономірності інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я; агреговано світовий досвід державного впливу на інноваційний розвиток сфери охорони здоров'я та намічені перспективи його адаптації в Україні.

На основі систематизації наявних теоретичних підходів до визначення сутності та особливостей інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я та його державного регулювання, з'ясовано, що в економічній літературі відсутній єдиний підхід до цього питання, чим обумовлюється необхідність поглиблення теоретичних уявлень щодо системи державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я. Сфера охорони здоров'я розглядається як певна організаційна система, де державне регулювання спрямовується на певний об'єкт або процес, з метою забезпечення бажаних змін, а саме, збереження та зміцнення здоров'я населення через підвищення якості та доступності медичних послуг. При цьому інноваційний розвиток зазначеної сфери передбачає динамічний процес структурного вдосконалення шляхом імплементації новітніх знань для покращення якості медичних послуг, підвищення рівня конкурентоспроможності суб'єктів господарювання у сфері

охорони здоров'я, орієнтованих на інноваційні трансформації та залежить від дієвості інструментів державного регулювання, які змінюються в контексті регламентації функцій, методів, форм, важелів тощо. Інноваційний розвиток сфери охорони здоров'я розглядається як процес впровадження сталих нововведень у регулюванні гетерогенних соціально-економічних систем, які змінюються під впливом суспільних трансформацій, формуючи належні умови для функціонування сфери охорони здоров'я.

Автором запропоновано трактувати зміст державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я як диверсифікований континуум інструментарію державного впливу на реалізацію системно-організаційного та науково-технологічного розвитку сфери охорони здоров'я для підвищення якості надання медичних послуг та забезпечення їх доступності для громадян, що сприяло поглибленню наукових підходів до визначення змісту інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я та системи його державного регулювання.

Інституційною основою державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я (рис. 1) є сукупністю правил, законів і процедур, які регламентують взаємодію суб'єктів на державному, регіональному й локальному рівнях країни в контексті їхнього впливу на умови функціонування сфери охорони здоров'я.

Сучасна система державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я враховує такі базові фактори: зовнішні (нормативно-правове забезпечення; державний устрій; стан економіки; рівень життя населення; соціокультурні особливості) та внутрішні (особливості функціонування й управління системою та її пріоритетні напрями). Встановлено, що глобальною потребою в забезпеченні державою гарантій щодо рівного доступу до важливих видів медичної допомоги та формуванні потенціалу суспільного здоров'я, актуалізує необхідність підтримки людського капіталу шляхом інвестування в здоров'я. Однак в умовах значної обмеженості ресурсів держава може гарантувати рівний доступ лише до мінімального набору важливих видів медичної допомоги.

Саме тому результативність функціонування вітчизняної сфери охорони здоров'я та якість наданих медичних послуг населенню залежить від механізмів державного регулювання розвитку сфери охорони здоров'я, рівня фінансування та добробуту суспільства.

Серед найважливіших проблем державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я є необхідність формування умов, які б уможливили її здатність як гетерогенної соціально-економічної системи до самотрансформації шляхом становлення відповідних організаційних структур управління, які орієнтовані на впровадження міжсекторального підходу, підвищення рівня соціальної справедливості у сфері охорони здоров'я, на основі прийнятих стандартів, заходів тощо, орієнтованих на підтримку потенціалу здоров'я.

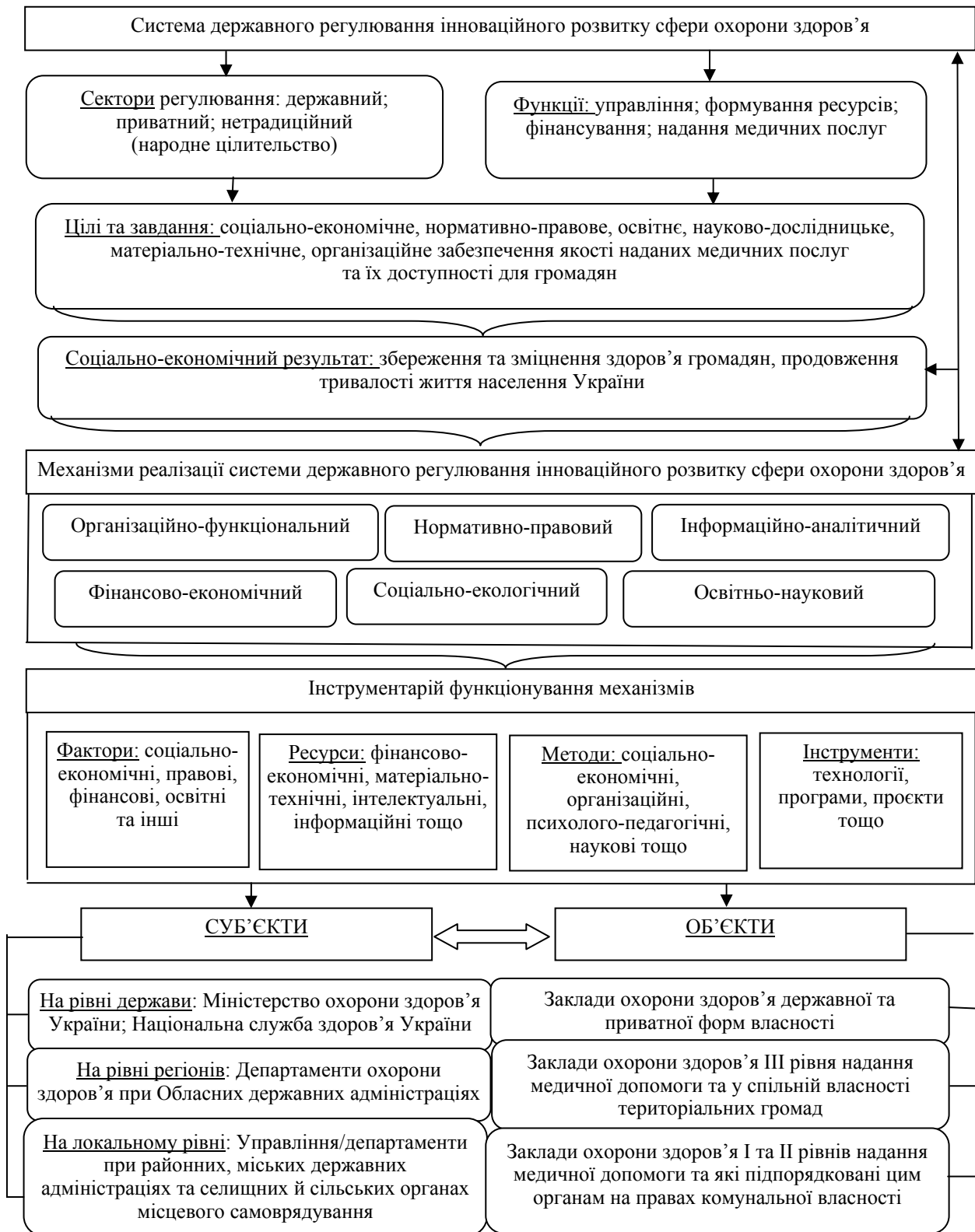

Рис. 1. Теоретична конфігурація системи державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України

Джерело: розроблено автором.

Встановлено, що системність реалізації всіх функціональних блоків системи державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони

здоров'я досягається насамперед завдяки стратегічному плануванню, сутність якого полягає у виборі ключових пріоритетів розвитку.

Опрацювання передової світової практики щодо забезпечення інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я показав, що в економічно розвинених країнах досліджувана сфера включає такі основні елементи діяльності, як державна територіальна медицина, страхова медицина та медична діяльність громадських організацій. Досліджено соціально-економічні, демографічні та національно-культурні передумови щодо адаптації європейської практики державно-приватної взаємодії у сфері охорони здоров'я (Велика Британія, Франція, Італія, Німеччина, Австрія та ін.). Порівняльна оцінка результативності функціонування різних систем охорони здоров'я показала, що нині є принаймні дві рівноцінні за ефективністю системи охорони здоров'я – державна бюджетна і державна страхова, або змішана. Порівнюючи класичні моделі функціонування систем охорони здоров'я, треба зауважити, що за збором коштів більш ефективною можна вважати британську (модель Бевериджа), а за їх розподілом німецьку (модель Бісмарка). У свою чергу, визначено, що універсальної моделі державного регулювання розвитку сфери охорони здоров'я немає. При визначенні напрямів інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я враховуються показники її ефективності, які визначено Всесвітньою організацією охорони здоров'я, а саме: індекс людського розвитку, індекс здоров'я, середнє очікування тривалості життя, витрати на охорону здоров'я у % ВВП, та відповідні зміни в цих показниках. Обґрунтовано, що для забезпечення інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я в Україні доцільно перейняти світовий досвід у частині: стандартизації якості лікування та медичної освіти; розвитку державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я; запровадження медичного страхування; ефективного перерозподілу суспільних видатків на користь охорони здоров'я; формування сприятливого фіскального простору у сфері охорони здоров'я та інші.

При цьому соціальна складова європейського вибору України передбачає необхідність формування власної моделі інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я, яка повинна бути заснована на рівних можливостях громадян, використанні результативних механізмів державного регулювання з метою забезпечення доступності до якісних медичних послуг, ґрунтуючись на принципах соціальної справедливості та суспільної солідарності. Доцільним є використання прогресивних ідей, які детермінують якісні зміни у сфері охорони здоров'я України.

У другому розділі – **«Стан та особливості державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України»** – здійснено аналіз сучасного стану розвитку сфери охорони здоров'я в Україні; встановлено тенденції та проблеми інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України; проаналізовано результативність державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я в Україні.

У роботі доведено взаємозалежність інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я та роллю держави в його активізації. Сучасний стан

результативності державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я в Україні свідчить про нерівномірну та нестійку динаміку (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка показників оцінки державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я в Україні

Показник	Рік							Темп приросту до 2012 р.,%
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Кількість дослідників, задіяних у виконанні НДР, за медичними науками, осіб	4399	4200	4200	3763	4845	3759	3966	90,1
Внутрішні витрати на виконання НДР за медичними науками, тис. грн	478 163,4	440 002,8	426 740,1	462 614,1	3 239 972,3	459 262,0	616 103,8	128,8
Фінансування охорони здоров'я з держбюджету, у % від ВВП	7,47	7,67	7,10	5,73	5,80	5,91	5,87	78,5
Фінансування інноваційної діяльності із держбюджету, у % від ВВП	0,015	0,002	0,019	0,005	0,028	0,017	0,023	153,3
Фінансування НДР із держбюджету, у % від ВВП	0,32	0,29	0,29	0,36	0,3	0,27	0,25	78,1
Фінансування середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності сфери охорони здоров'я, тис. грн	1842,8	-	240,56	2105,5	2520,7	3101,4	3324,6	180,4
Трансфер технологій за стратегічним пріоритетом сфери охорони здоров'я, тис. грн	47425,2	53612,1	1240,55	2407,4	3125,15	3812,8	3769,7	7,9

Джерело: побудовано на основі офіційних даних Державної служби статистики України та Міністерства фінансів України.

Динаміка фінансування охорони здоров'я з державного бюджету у % від ВВП має негативну тенденцію, у свою чергу, фінансування інноваційної діяльності та внутрішні витрати на виконання НДР за медичними науками у 2018 році значно підвищились порівняно з 2012 р. За досліджуваний період спостерігалось скорочення частки видатків зведеного бюджету на сферу охорони здоров'я щодо як обсягу ВВП (з 4,20 % у 2012 р. до 3,43 % у 2018 р.), так і обсягу загальних видатків зведеного бюджету (з 12,17 % у 2013 р. до 9,69 % у 2018 р.). У свою чергу, Всесвітньою організацією охорони здоров'я та Європейським союзом було рекомендовано бюджетне забезпечення охорони

здоров'я на рівні не менше ніж 7 % ВВП. У 2012–2018 роках видатки державного бюджету на охорону здоров'я збільшилися майже в 9,61 раза, тоді як видатки місцевих бюджетів на охорону здоров'я зросли лише в 1,76 раза. Суттєве збільшення розміру видатків державного бюджету на охорону здоров'я у 2018 році зумовлено насамперед спрямуванням значного розміру бюджетних коштів на централізовані закупівлі ліків та медичних виробів через міжнародні організації. За 2012–2018 роки частка поточних видатків у загальних видатках зведеного бюджету на охорону здоров'я становила в середньому 92,5 % та мала тенденцію до скорочення. Водночас відбувалось зростання питомої ваги капітальних видатків у видатках зведеного бюджету на сферу охорони здоров'я з 6,15 % у 2012 році до 9,5 % у 2018 році, що вказує на поступове покращення технічного оснащення закладів сфери охорони здоров'я в результаті реалізації різних інноваційно-інвестиційних проектів.

Аналіз стану інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я в Україні та дієвості відповідного державного регулювання дозволив ідентифікувати сукупність проблем у даному напрямі: відсутність комплексної державної підтримки інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я; декларативність нормативно затверджених програм та концепцій за цим напрямом; низька якість кадрового забезпечення сфери охорони здоров'я та рівня матеріального стимулювання працівників; залишкове фінансування інноваційних проектів у сфері охорони здоров'я; низький рівень міжнародної співпраці щодо розроблення та впровадження інновацій у цій сфері; наявність несприятливого інституційного та інвестиційного середовища, що є результатом відсутності дієвої інноваційної інфраструктури. Усе це зумовило суттєве технологічне відставання розвитку вітчизняної сфери охорони здоров'я від рівня розвинутих країн світу.

Для забезпечення інноваційного розвитку та ефективного функціонування сфери охорони здоров'я в Україні інструментарій механізмів державного регулювання повинен бути комплексним, і пов'язаним з одночасним підвищенням інноваційного, ресурсного, фінансового, професійного та інформаційно-аналітичного потенціалів сфери охорони здоров'я. Для визначення оптимальної комплексної дії в умовах невизначеності повноти інформації про розвиток досліджуваної сфери адаптовано загальну модель прогнозування результативності державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я, яка має такий вигляд:

$$\begin{aligned}
 R_i &= f_1(k_1, \dots, k_m) \\
 R_f &= f_2(b_1, \dots, b_n) \\
 R_r &= f_3(c_1, \dots, c_l) \\
 R_p &= f_4(z_1, \dots, z_0) \\
 R_{in} &= f_5(h_1, \dots, h_y)
 \end{aligned}
 \tag{1}$$

де R_i – інноваційний потенціал, R_f – фінансовий потенціал, R_r – ресурсний потенціал, R_p – професійний потенціал, R_{in} – інформаційно-аналітичний потенціал; k_1, \dots, k_m – набір показників інноваційного потенціалу сфери охорони здоров'я; b_1, \dots, b_n – набір показників фінансового потенціалу сфери охорони здоров'я; c_1, \dots, c_l – набір показників ресурсного потенціалу сфери охорони здоров'я; z_1, \dots, z_0 – набір

показників професійного потенціалу сфери охорони здоров'я; h_1, \dots, h_y – набір показників інформаційно-аналітичного потенціалу сфери охорони здоров'я.

Застосування запропонованого методичного підходу щодо оцінки результативності державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я дає можливість органам державної влади системно та своєчасно аналізувати ситуацію в цій сфері, уникати кризових ситуацій, розробляти сценарії інноваційного розвитку для прийняття ефективних рішень.

Результати науково-практичної апробації запропонованої моделі представлені на рис. 2. Для досягнення позитивного ефекту зміни повинні відбуватися комплексно та стосуватись одразу сукупності параметрів сфери охорони здоров'я. Тобто при підвищенні фінансового та інноваційного потенціалів на 0,4 Україна зможе значно покращити стан сфери охорони здоров'я.

Рис. 2. Результати моделювання результативності державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я в Україні

Джерело: розраховано автором.

Державні наукові й науково-технічні програми є основним засобом для забезпечення інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я в Україні, які передбачають концентрацію науково-технічного потенціалу країни. До таких програм насамперед належать: Державна програма медичних гарантій; Державна програма розвитку і виробництва медичної техніки; Загальнодержавна комплексна програма розвитку високих наукоємних технологій; Програма розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні та багато інших. Однак більшість затверджених програм виконуються на третину відсотків або ж у значній кількості положень відзначаються зазвичай своєю декларативністю. З метою підвищення результативності реалізації існуючих інструментів державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я в Україні потрібно значно посилити такі компоненти, як прозорість, дієвість медико-соціальних реформ у контексті зміни інноваційних процесів у сфері охорони здоров'я громадян; своєчасність і оперативність впровадження заходів, форм, методів щодо виконання медико-соціальних зобов'язань країни перед громадянами країни; ефективність впровадження пріоритетних стратегічних напрямів інноваційного

розвитку сфери охорони здоров'я, які реалізуються через цільові програми, стратегії, національні проекти тощо.

У третьому розділі – **«Стратегічні напрями удосконалення державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України»** – надано стратегічні пропозиції щодо удосконалення державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України; розроблено концептуальні положення інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я та її реалізації; запропоновано структуру механізму реалізації державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я України.

Стратегічними пріоритетами державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України є формування й втілення завдань спрямованих на впровадження науково-технічних інновацій, стимулювання попиту на наукові дослідження у сфері охорони здоров'я, налагодження міжнародної співпраці, розвиток державно-приватного партнерства та інноваційних центрів. Враховуючи міжгалузевий характер державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я, доцільне становлення окремого координаційного органу з інноваційного розвитку при Кабінеті Міністрів України або ж закріплення чітких функцій до вже діючих інституцій сфери охорони здоров'я, які повинні виконувати такі завдання: аналіз реального стану та тенденцій просування інноваційних процесів, оцінку перспектив інноваційного розвитку; організацію та координацію діяльності із законодавчого забезпечення інноваційного розвитку, насамперед, розгляд питань щодо надання пільг та преференцій інвесторам пріоритетних інноваційних проектів; визначення пріоритетних інноваційних проектів та їх моніторинг; опрацювання заходів із фінансового, матеріально-технічного, ресурсного та кадрового забезпечення виконання інноваційних проектів тощо.

Перспективним напрямом активізації інноваційного розвитку у сфері охорони здоров'я є створення міжгалузевих науково-виробничих інноваційних комплексів як складової частини єдиної мезосистеми, які поєднують провідні науково-дослідні установи, кредитно-фінансові установи, фонди розвитку, навчальні заклади, наукомістки виробництва, венчурні підприємства, страхові компанії, консалтингові, сервісні, інжинірингові, сертифікаційні та маркетингові фірми, інформаційно-консультаційні центри. Зазначено, що спеціалізовані галузеві інформаційно-аналітичні центри є важливим кроком до становлення більш матричної системи державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я, що передбачає прийняття рішень і функціонування сфери загалом по горизонталі, яка є більш гнучкою системою, яка схильна до інноваційних трансформацій. Обґрунтовано доцільність формування єдиної державної системи стандартизації в охороні здоров'я орієнтоване на: забезпечення її цілісності за рахунок єдиних підходів до нормування, акредитації, ліцензування і сертифікації; підвищення якості, доступності та безпеки медичних послуг, лікарських засобів і виробів медичного призначення; ефективне використання фінансових, кадрових і матеріальних ресурсів; прискорення впровадження інноваційних медичних технологій; інтеграцію вітчизняної сфери охорони здоров'я у світове медичне співтовариство.

Констатовано, що базисом науково-методичного інструментарію системи державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я є методи стимулювання інноваційного розвитку, селективного фінансування державних проєктів, стимулювання розбудови інноваційної медичної інфраструктури та методи диверсифікації ресурсної бази. Їхня результативність запропоновано вимірювати в розрізі таких індикаторів: збільшення обсягів поставки медичного обладнання та техніки в межах загальнодержавного лізингу, а також зниження відповідних ставок за його використання; надання закладам охорони здоров'я пільгових кредитів; налагодження співробітництва з Центром з підготовки і перепідготовки співробітників медичної сфери.

У роботі запропоновано наукову концептуалізацію інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я, головною метою якої є якісні зміни системи державного регулювання такої сфери для підвищення рівня здоров'я громадян та поліпшення якості життя. Представлені концептуальні положення передбачають стратегічні, соціально-інституційні, фінансово-економічні, суспільно-політичні, ресурсно-інвестиційні та структурно-організаційні інноваційні трансформації у сфері охорони здоров'я (рис. 3).

Для їх ефективної реалізації запропоновано використовувати методи й засоби державного регулювання, які можна буде адаптувати до конкретних інноваційних процесів, дотримуючись методики, яка розроблена на основі морфологічної діагностики інноваційних процесів та побудована за індикативно-рецептивним принципом. Отже, ефективне державне регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я в умовах формування інвестиційної ВІР-моделі передбачає інтеграцію сукупності взаємообумовлених й цілеспрямованих засобів та способів досягнення загальної мети концепції у сферу охорони здоров'я – формування дієвої моделі забезпечення суспільного здоров'я шляхом поєднання соціально-економічного, політичного та правового механізмів із сучасними технологіями їх застосування.

У роботі серед причин звуженого впровадження інноваційних технологій у практику вітчизняної сфери охорони здоров'я виокремлено інфраструктурні обмеження. Перспективним шляхом вдосконалення інфраструктурного забезпечення сфери охорони здоров'я є використання механізму державно-приватного партнерства. Функціонування ефективних інститутів взаємодії держави та приватного сектору дозволить розподілити повноваження на право власності на засоби виробництва та сприятиме активізації інноваційно-інвестиційної діяльності у сфері охорони здоров'я України.

За даними проведеного аналізу сучасного стану використання форм державно-приватного партнерства в різних галузях України, зроблено висновок, що найбільш дієвими у вітчизняних реаліях є використання двох моделей: концесійна, у вигляді угоди (зберігається право державної власності на об'єкт), та приватна власність на об'єкт.

До основних проблем, які заважають розвитку державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я, належать небажання органів влади ділитися відповідними ресурсами та кваліфікаційна невідповідність більшості некомерційних організацій до спільного виконання з державою важливих завдань у межах соціальних проєктів.

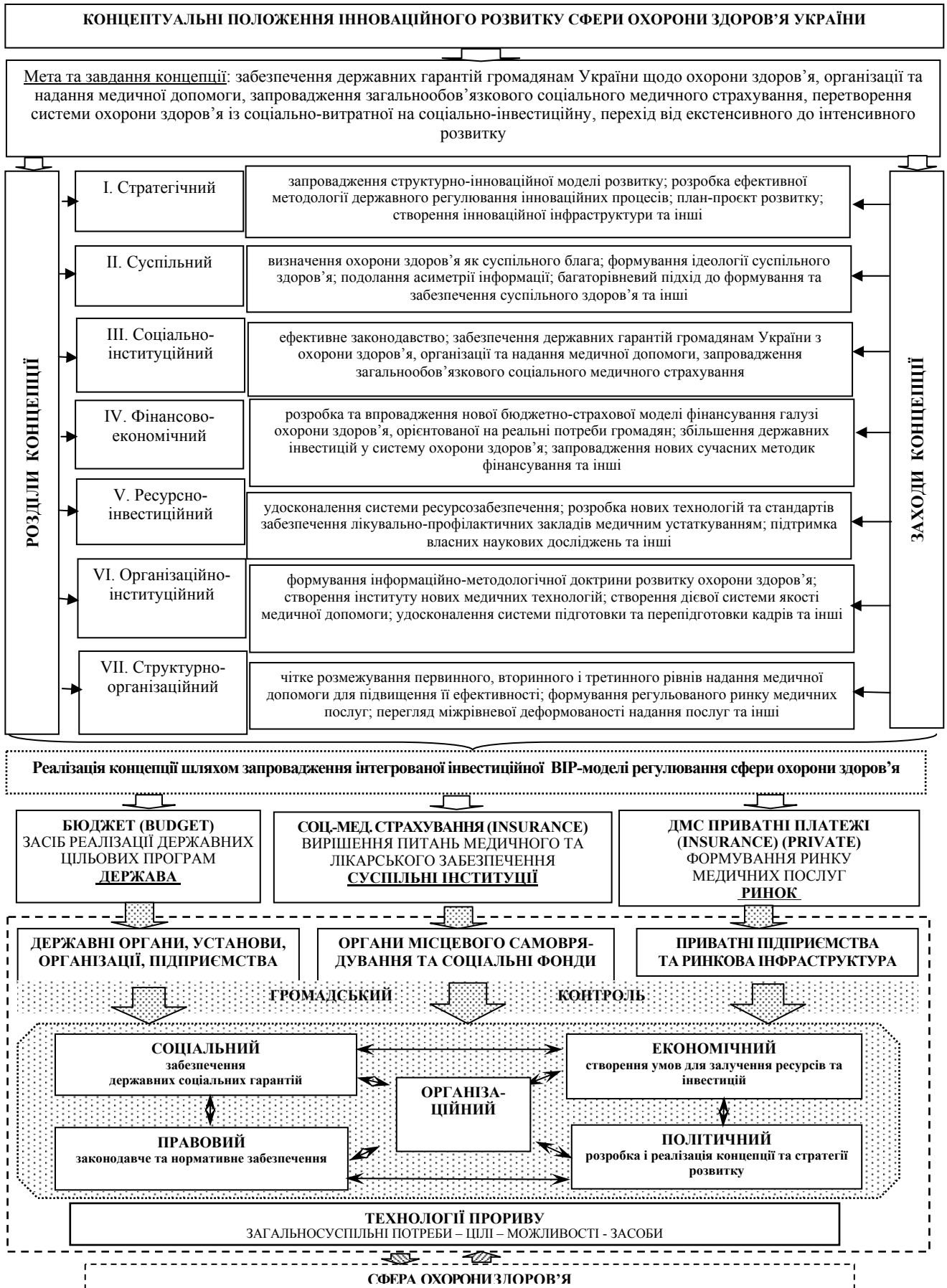

Рис. 3. Концептуальні положення інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України та її реалізації

Джерело: розроблено автором.

Для вирішення цих проблем пропонуємо роздержавлення охорони здоров'я шляхом реорганізації державних підприємств у різні види товариств, тобто трансформації державної власності в змішану форму зі зміною суб'єкта права власності. Тобто необхідно здійснити перерозподіл повноважень між державою та організаціями сфери охорони здоров'я, які не можуть бути приватизовані, однак для яких держава немає ресурсів на розвиток. Представлено авторське бачення механізму реалізації державно-приватного партнерства у сфері охорони здоров'я, у межах якого можливо розподіляти ризики між державним та приватними партнерами. Встановлено, що великий рівень ризику стримує розширення до збільшення обсягів фінансування, скорочення інвестиції та гальмує розвиток інноваційної інфраструктури. Тому важливою потребою є надання приватному сектору відповідних гарантій щодо регулювання розмірів тарифів та рівня прибутковості на ринку послуг сфери охорони здоров'я.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано вирішення наукового завдання щодо удосконалення державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я в Україні. Проведене дослідження дало змогу сформулювати такі теоретичні та науково-практичні висновки:

1. Державне регулювання інноваційного розвитку у сфері охорони здоров'я повинно бути орієнтовано на підвищення результативності її функціонування, забезпечення доступності якісних медичних послуг, раціональне використання ресурсів. Зазначено, що державне регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я доцільно позиціонувати як диверсифікований підхід до реалізації інструментарію державної політики системно-організаційного та науково-технологічного розвитку сфери охорони здоров'я з метою підвищення якості надання медичних послуг та забезпечення їх доступності для населення, що сприяє імплементації новітніх знань для покращення якості медичних послуг, підвищення рівня конкурентоспроможності суб'єктів господарювання у сфері охорони здоров'я, орієнтованих на інноваційні трансформації.

2. Державне регулювання відіграє важливу роль у інноваційному розвитку сфери охорони здоров'я. По-перше, забезпечує підтримку інноваційного розвитку, по-друге, контролює процес надання якісних медичних послуг з метою збереження та зміцнення здоров'я громадян, продовження тривалості життя населення України. Визначені складові системи державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я (функції, цілі, завдання, механізми та інструментарій реалізації, суб'єкти та об'єкти). Констатовано, що дієвим інструментом державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я насамперед є стратегічне планування, зміст якого полягає у виборі ключових пріоритетів суспільного розвитку та розробці сукупності заходів щодо запровадження структурно-інноваційної моделі розвитку та

розробки ефективної методології державного регулювання інноваційних процесів у сфері охорони здоров'я.

3. Узагальнено ключові напрями стимулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я, які набули поширення у світовій практиці, передусім: ефективне нормативно-правове забезпечення інноваційних процесів; розвиток приватного медичного сектору та страхової медицини; доступність якісної медичної допомоги; збільшення реального фінансування сфери охорони здоров'я та ін. Обґрунтовані можливості імплементації світового досвіду у вітчизняну систему державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я, зокрема: застосування державно-приватної взаємодії в процесі розвитку сфери охорони здоров'я; врахування соціально-економічних та організаційних особливостей функціонування сфери охорони здоров'я; забезпечення доступності до якісних медичних послуг ґрунтуючись на принципах соціальної справедливості та суспільної солідарності; підтримка механізмів медичного страхування; оптимізація відповідних державних витрат в умовах децентралізації влади; підвищення ефективності використання наукового потенціалу у сфері охорони здоров'я тощо.

4. За результатами аналізу сучасних тенденцій розвитку сфери охорони здоров'я України, констатовано системну кризу в досліджуваній галузі, характерними рисами якої є: декларативність нормативно затверджених програм та концепцій; низька якість кадрового забезпечення сфери охорони здоров'я та недостатній рівень матеріального стимулювання працівників; залишкове фінансування інноваційних напрямів у сфері охорони здоров'я; недостатній рівень міжнародної співпраці щодо розроблення та впровадження інноваційних проєктів і обміну досвідом; наявність несприятливого інституційного та інвестиційного середовища. Визначено, що інноваційний розвиток сфери охорони здоров'я вимагає міжгалузевого технологічного обміну, зміцнення зв'язків сфери охорони здоров'я з науково-освітнім сектором, венчурного інвестування в нові медичні розробки, формування інноваційної інфраструктури.

5. Охарактеризована чинна практика державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України в контексті оцінки його результативності шляхом проведення аналізу та прогнозування інноваційного, ресурсного, фінансового, професійного та інформаційно-аналітичного потенціалів сфери охорони здоров'я на основі методу нечіткої логіки, що дозволило ідентифікувати фактори й пріоритети інноваційного розвитку. Обґрунтовано ознаки державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я: прозорість, дієвість медико-соціальних реформ у контексті зміни інноваційних процесів у сфері охорони здоров'я громадян; своєчасність і оперативність впровадження заходів, форм, методів щодо виконання медико-соціальних зобов'язань країни перед громадянами країни; максимальне залучення кадрового й наукового потенціалу тощо. За встановленими ознаками ідентифіковано коло проблем такого регулювання в Україні, зокрема: декларативність нормативно затверджених програм і

концепцій за цим напрямом; відсутність комплексної державної підтримки інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я; наявність несприятливого інституційного та інвестиційного середовища; низька якість кадрового забезпечення сфери охорони здоров'я та рівня матеріального стимулювання працівників; залишкове фінансування інноваційних проектів у сфері охорони здоров'я та інші.

6. Формалізовано шляхи вдосконалення державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України, серед яких: стимулювання попиту на наукові дослідження у сфері охорони здоров'я; налагодження міжнародної співпраці; розвиток державно-приватного партнерства та створення інноваційних центрів; вдосконалення законодавства, що регулюють сферу охорони здоров'я; формування відповідного інституційного середовища та інші. У межах окреслених стратегічних орієнтирів запропоновано створити міжгалузеві науково-виробничі інноваційні комплекси; задіяти державно-приватне партнерство; сформувати єдину державну систему стандартизації в охороні здоров'я.

7.3 урахуванням виявлених проблем у роботі запропоновано концептуальні положення інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України, які окреслюють стратегічні, соціально-інституційні, фінансово-економічні, суспільно-політичні, ресурсно-інвестиційні та структурно-організаційні інноваційні трансформації у сфері охорони здоров'я. Також визначено мету, розділи і заходи (стратегічний, суспільний, соціально-інституційний, фінансово-економічний, ресурсно-інвестиційний, організаційно-інституційний та структурно-організаційний) впровадження таких положень шляхом імплементації інтегрованої інвестиційної ВІР-моделі регулювання сфери охорони здоров'я.

8. Обґрунтовано переваги та результати використання державно-приватного партнерства у реалізації інноваційної траєкторії розвитку сфери охорони здоров'я України через укладання концесійних угод та приватної власності на об'єкт. Зазначено, що важливою умовою ефективності державно-приватного партнерства є участь медичного персоналу в реалізації такого проекту та збереження за державою прав власника.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Монографії:

1. Ридзель Ю. М., Савченко В. Ф. Перспективи і проблеми регулювання євроінтеграційних економічних процесів в Україні. *Стратегічні напрямки і пріоритети трансформаційного поступу України*: монографія / за заг. ред. М.М. Забаштанського. Чернігів: ЧНТУ, 2019. С. 10-29. (ум. друк. арк. 1.0). *Особистий внесок автора: охарактеризовано основні проблеми та передумови розвитку сфери охорони здоров'я в умовах наявних євроінтеграційних економічних процесів в країні (0,5 друк. арк.).*

2. **Ридзель Ю.М.,** Забаштанський М.М. Роль медичного страхування в інноваційному розвитку сфери охорони здоров'я в Україні. *Формування фінансово-економічної системи управління в сучасних ринкових умовах: монографія* / за заг. ред. В.Г. Маргасової, О.О. Андросенко. Чернігів: ЧНТУ, 2019. С. 228-236. (друк. арк. 0,8). *Особистий внесок автора: обґрунтовано роль медичного страхування у створенні передумов інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України (0,5 друк. арк.).*

Статті в наукових фахових виданнях та виданнях, внесених до наукометричних баз даних:

3. М.М. Забаштанський, **Ридзель Ю.М.,** Д.М. Драгунов, С.М. Журман. Світовий досвід державного регулювання сфери охорони здоров'я. *Науковий вісник Полісся*. 2019. № 2(18). С. 15-21 [Міжнародні наукометричні бази: Google Scholar, РИНЦ, Index Copernicus]. (0,5 друк. арк.). *Особистий внесок автора: сформовано концептуальні засади державного регулювання сфери охорони здоров'я з урахуванням зарубіжного досвіду. (0,3 друк. арк.).*

4. Ридзель Ю.М. Фінансування інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я. Фінансові дослідження. 2019. Режим доступу: <https://fr.stu.cn.ua/> [Міжнародні наукометричні бази: Google Scholar, Index Copernicus]. (0,5 друк. арк.).

5. Ридзель Ю.М. Стратегічні напрями удосконалення державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України. *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції*. 2018. №31 (20). С. 65-69. [фахове видання]. (0,4 друк. арк.).

6. Ридзель Ю.М. Інноваційно-інвестиційний потенціал розвитку системи фінансування галузі охорони здоров'я: проблеми та етапи реалізації. *Соціально-економічний розвиток регіонів в контексті міжнародної інтеграції*. 2018. № 30 (19). Том 1. С. 125-130. [фахове видання]. (0,45 друк. арк.).

7. Ридзель Ю.М. Державне регулювання сфери охорони здоров'я України: інноваційні аспекти. *Причорноморські економічні студії*. 2017. № 20. С. 141-146. [Міжнародні наукометричні бази: Index Copernicus]. (0,5 друк. арк.).

8. Ридзель Ю.М. Аналіз сучасного стану інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я в умовах інформаційної економіки. *Науково-практичний журнал «Інфраструктура ринку»*. Випуск 13. – 2017. – С. 368-372 [Міжнародні наукометричні бази: Index Copernicus]. (0,45 друк. арк.).

Статті у наукових періодичних виданнях інших держав:

9. **Rydzal Y. M.,** М.М. Zabashtanskyi, D.M. Drahunov Foreign experience of financial support of the healthcare industry. *Modern Science-Moderni Veda*. Praha. Ceska Republika. 2019. P. 123-126. (0,45 друк. арк.). *Особистий внесок автора: визначено особливості фінансування сфери охорони здоров'я в зарубіжних країнах. (0,3 друк. арк.).*

Опубліковані праці апробаційного характеру:

10. Ридзель Ю. М. Особливості державного регулювання інноваційного розвитку галузі охорони здоров'я в Україні. *«Конкурентоспроможність вищої освіти України в умовах інформаційного суспільства»*. II Міжнародна науково-практична конференція (11 жовтня 2019 року, м. Чернігів). С. 54-57. (0,1 друк. арк.).

11. Ридзель Ю. М. Охорона здоров'я – як ключова галузь національної економіки та безпеки країни: етапи розвитку медичних послуг. *Юність науки – 2019: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства*: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 17-18 квітня 2019 р.): у 2 ч. Чернігів: ЧНТУ, 2019. Ч. 1, С. 18-19. (0,1 друк. арк.).

12. Ридзель Ю. М. Філософія господарювання: економіка, політика, менеджмент. *Юність науки – 2018: соціально-економічні та гуманітарні аспекти розвитку суспільства*: збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів і молодих вчених (м. Чернігів, 11-12 квітня 2018 р.): у 2 ч. Чернігів: ЧНТУ, 2018. Ч. 2. С. 211-213. (0,1 друк. арк.).

13. Ридзель Ю. М. Інноваційна діяльність в системі державного регулювання охорони здоров'я України. *Збірник матеріалів XIII Міжнародної науково-практичної конференції ЧБІП МНТУ імені академіка Ю. Бугая* (Чернігів, 25 квітня 2018 року). С.100-102. (0,1 друк. арк.).

14. Ридзель Ю. М., Забаштанський М. М. Державне регулювання охорони здоров'я в Чернігівській області. *Інноваційний розвиток інформаційного суспільства: економіко-управлінські, правові та соціокультурні аспекти*: збірник матеріалів V Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів і молодих учених (м. Чернігів, 23 грудня 2016 р.). Чернігів: ЧНТУ, 2016. С. 83-85. (0,1 друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Ридзель Ю. М. Державне регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Чернігівський національний технологічний університет. – Чернігів, 2020.

Дослідження присвячено обґрунтуванню теоретичних та практичних засад державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я. У дисертації визначено, що державне регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я доцільно позиціонувати як диверсифікований підхід до реалізації інструментарію державної політики системно-організаційного та науково-технологічного розвитку сфери охорони здоров'я з метою підвищення якості надання медичних послуг та забезпечення їх доступності для населення, що сприяє імплементації новітніх знань для покращення якості медичних

послуг, підвищення рівня конкурентоспроможності суб'єктів господарювання у сфері охорони здоров'я орієнтованих на інноваційні трансформації. Визначено, що система державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я є сукупністю правил, законів і процедур, які регламентують взаємодію суб'єктів на державному, регіональному й локальному рівнях країни в контексті їхнього впливу на умови функціонування сфери охорони здоров'я. Узагальнено ключові напрямки стимулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я, які набули поширення у світовій практиці. З'ясовано стан державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України. Запропоновано якісно новий науково-методичний підхід до розробки концепції інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України. Формалізовано ключові стратегічні орієнтири державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я, які сприяють розвитку національної економіки. Обґрунтовано пропозиції щодо розвитку державно-приватного партнерства в сфері охорони здоров'я України шляхом укладання концесійних угод та приватної власності на об'єкт.

Ключові слова: сфера охорони здоров'я, інноваційний розвиток, механізми, державне регулювання, державна політика, державно-приватне партнерство, інноваційно-інвестиційні процеси.

АННОТАЦІЯ

Ридзель Ю. Н. Государственное регулирование инновационного развития сферы здравоохранения Украины. – Квалификационный научный труд на правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Черниговский национальный технологический университет. – Чернигов, 2020.

Исследование посвящено обоснованию теоретических и практических основ государственного регулирования инновационного развития сферы здравоохранения. В диссертации определено, что государственное регулирование инновационного развития сферы здравоохранения целесообразно позиционировать как диверсифицированный подход к реализации инструментария государственной политики системно-организационного и научно-технологического развития сферы здравоохранения с целью повышения качества предоставления медицинских услуг и обеспечение их доступности для населения, способствует имплементации новейших знаний для улучшения качества медицинских услуг, повышение уровня конкурентоспособности субъектов ведения хозяйства в сфере здравоохранения ориентированных на инновационные трансформаций. Определено, что система государственного регулирования инновационного развития сферы здравоохранения является совокупностью правил, законов и процедур, регламентирующих взаимодействие субъектов на региональном и локальном уровнях страны в контексте их влияния на условия функционирования сферы

здравоохранения. Констатировано, что действенным инструментом государственного регулирования инновационного развития сферы здравоохранения прежде всего является стратегическое планирование, содержание которого заключается в выборе ключевых приоритетов общественного развития. Обоснованные возможности имплементации мирового опыта в отечественную систему государственного регулирования инновационного развития сферы здравоохранения: слаженность государственно-частного взаимодействия в процессе развития здравоохранения; учета социально-экономических и организационных особенностей функционирования сферы здравоохранения; обеспечение доступности качественных медицинских услуг основываясь на принципах социальной справедливости и общественной солидарности; поддержка механизмов медицинского страхования; оптимизация государственных расходов в условиях децентрализации власти; повышение эффективности использования научного потенциала в сфере здравоохранения и тому подобное.

Дана оценка состоянию государственного регулирования инновационного развития сферы здравоохранения Украины. Определено, что инновационное развитие здравоохранения требует межотраслевого технологического обмена, укрепления связи здравоохранения с научно-образовательным сектором, венчурного инвестирования в новые медицинские разработки, формирования инновационной инфраструктуры. Оценена результативность государственного регулирования инновационного развития сферы здравоохранения Украины путем проведения анализа и прогнозирования инновационного, ресурсного, финансового, профессионального и информационно-аналитического потенциалов здравоохранения на основе метода нечеткой логики, что позволило идентифицировать факторы и приоритеты инновационного развития. Намеченные проблемы и приоритеты государственного регулирования инновационного развития сферы здравоохранения Украины: прозрачность, действенность медико-социальных реформ в контексте изменения инновационных процессов в сфере охраны здоровья граждан; своевременность и оперативность внедрения мероприятий, форм, методов по выполнению медико-социальных обязательств страны перед гражданами страны; максимальное привлечение кадрового и научного потенциала и др.

Предложено научную концептуализацию инновационного развития сферы здравоохранения, главной целью которой является качественные изменения системы государственного регулирования такой сферы для повышения уровня здоровья граждан и улучшение качества жизни. Представленные концептуальные положения предусматривают стратегические, социально-институциональные, финансово-экономические, общественно-политические, ресурсно-инвестиционные и структурно-организационные инновационные трансформации в сфере здравоохранения. Определены цели, разделы и мероприятия (стратегический, общественный, социально-институциональный, финансово-экономический, ресурсно-инвестиционный, организационно-институциональный и структурно-

организационный) внедрения таких положений путем имплементации интегрированной инвестиционной ВІР-модели регулирования сферы здравоохранения. Формализовано ключевые стратегические ориентиры государственного регулирования инновационного развития сферы здравоохранения, которые способствуют развитию национальной экономики: стимулирование спроса на научные исследования в области здравоохранения; налаживание международного сотрудничества; развитие государственно-частного партнерства и инновационных центров; совершенствование законодательства; формирование соответствующей институциональной среды. К приоритетам реализации предложенных направлений относятся: создание межотраслевых научно-производственных инновационных комплексов; активизация государственно-частного партнерства; формирование единой государственной системы стандартизации в здравоохранении и др. Обоснованы предложения по развитию государственно-частного партнерства в сфере здравоохранения Украины путем заключения концессионных соглашений и частной собственности на объект. Представлены авторское видение реализации государственно-частного партнерства в сфере здравоохранения, в рамках которого возможно распределять риски между государственным и частными партнерами.

Ключевые слова: сфера здравоохранения, инновационное развитие, механизмы, государственное регулирование, государственная политика, государственно-частное партнерство, инновационно-инвестиционные процессы, концепция.

ABSTRACT

Rydzal Yu. M. State regulation of innovative development of health care in Ukraine. – Qualifying scientific work on the rights of manuscripts.

The dissertation for reception of scientific degree of the candidate of economic sciences on specialty 08.00.03 – Economics and Management of National Economy. – Chernihiv National University of Technology. – Chernihiv, 2020.

The research is devoted to substantiation of theoretical and practical foundations of state regulation of innovative development of healthcare. In the dissertation it is determined that the state regulation of innovative development of the health care sector should be positioned as a diversified continuum of tools for realization of innovative processes concerning the influence of the state on the subjects and objects of health care in order to ensure the effectiveness of the concept of its reforming and meeting public needs. . It is determined that the system of state regulation of innovative development of health care is a set of rules, laws and procedures that regulate the interaction of subjects at the state, regional and local levels of the country in the context of their influence on the conditions of health care functioning. The key areas for promoting innovative healthcare development that have become widespread in the world are summarized. The state of state regulation of innovative development of health care in Ukraine has been clarified. A qualitatively new scientific and methodological approach to the development of the

concept of innovative development of health care in Ukraine is proposed. The key strategic guidelines of state regulation of innovative development of health care sector, which contribute to the development of the national economy, are formalized. Proposals for the development of public-private partnership in the field of health care of Ukraine by concession agreements and private ownership of the object are substantiated.

Keywords: healthcare, innovative development, mechanisms, state regulation, public policy, public-private partnership, innovation-investment processes, concept.